

Spis treści

Od Redaktora	XVII
Wykaz Autorów	XIX
Wykaz skrótów	XXIII

Część I. Prawo międzynarodowe *in genere*

Rozdział 1. Nowe trendy w prawie międzynarodowym	3
§ 1. Wprowadzenie	3
§ 2. Zmniejszająca się rola i znaczenie praw człowieka w prawie i stosunkach międzynarodowych	6
§ 3. Tendencja do ograniczania i naruszania praw uchodźców	11
§ 4. Krytyka Międzynarodowego Trybunału Karnego przez kraje afrykańskie	16
§ 5. Program reformy Narodów Zjednoczonych	23
§ 6. Zakończenie	26
Rozdział 2. Prawo międzynarodowe a współczesne wyzwania. Kwestia globalizacji podmiotowości prawnomiędzynarodowej jednostki, fragmentacji prawa międzynarodowego, stosowania siły i dążenie do ładu międzynarodowego w stosunkach międzynarodowych	31
§ 1. Wprowadzenie	31
§ 2. Globalizacja	33
§ 3. Fragmentacja prawa międzynarodowego	35
§ 4. Stosowanie siły w sferze prawnomiędzynarodowej	37
§ 5. Zakończenie	39
Rozdział 3. Realizm w polityce międzynarodowej w świetle nauki stosunków międzynarodowych i prawa międzynarodowego w dobie globalizacji	41
§ 1. Wprowadzenie	41
§ 2. Realizm w polityce międzynarodowej w świetle nauki stosunków międzynarodowych	45
I. Uwagi ogólne	45
II. Teorie realistyczne w nauce stosunków międzynarodowych ...	46
A. Uwagi wstępne	46
B. Realizm klasyczny	48

1. Realizm według <i>Hansa Morgenthaua</i>	48
2. Podstawowe założenia i zasadnicze cechy realizmu klasycznego	51
C. Neorealizm (realizm strukturalny)	52
1. Neorealizm (defensywny realizm strukturalny) według <i>Kennetha N. Waltza</i>	52
2. Ofensywny realizm strukturalny <i>Johna J. Mearsheimera</i>	55
3. Nowy realizm strukturalny	55
4. Podstawowe cechy i założenia realizmu strukturalnego	56
D. Inne współczesne koncepcje neorealistyczne: realizm neoklasyczny i teorie racjonalnego wyboru	57
III. Realizm a prakseologia międzynarodowa	58
IV. Geopolityka jako szczególna postać realizmu w polityce międzynarodowej	59
A. Prezentacja ogólna	59
B. Realizm a geopolityka	64
V. Teorie realistyczne w dobie globalizacji	65
A. Globalizacja jako zjawisko międzynarodowe	65
B. Realizm a globalizacja	68
C. Geopolityka a globalizacja	70
§ 3. Realizm w polityce międzynarodowej wobec prawa międzynarodowego – spojrzenie z perspektywy teorii realistycznych	71
I. Uwagi ogólne	71
II. Realizm klasyczny a prawo międzynarodowe	72
III. Neorealizm a prawo międzynarodowe	75
IV. Prakseologia międzynarodowa a prawo międzynarodowe	77
V. Geopolityka a prawo międzynarodowe	77
VI. Podsumowanie	79
§ 4. Prawo międzynarodowe wobec wyzwań realizmu w polityce międzynarodowej w dobie globalizacji	81
I. Uwagi ogólne	81
II. Realizm a prawnomiędzynarodowe postrzeganie wspólnoty międzynarodowej	84
III. Realizm a prawnomiędzynarodowe położenie państwa	91
IV. Realizm a natura prawa międzynarodowego jako porządku prawnego	98
V. Realizm a tworzenie prawa międzynarodowego	103

VI. Realizm a przestrzeganie i stosowanie prawa międzynarodowego	108
VII. Realizm a wykładnia prawa międzynarodowego	112
VIII. Realizm a egzekwowanie prawa międzynarodowego	115
IX. Konkluzje	118
Rozdział 4. Prawo międzynarodowe: między realizmem a idealizmem	121
§ 1. Wprowadzenie	121
§ 2. Realizm i idealizm jako stanowiska argumentacyjne	122
§ 3.pozytywizm prawniczy i jego konsekwencje	125
§ 4. W kierunku polityki	131
§ 5. Wspólnota międzynarodowa wspólnotą komunikacyjną	133
§ 6. Realizm idealizmu prawa międzynarodowego	135
§ 7. Zakończenie	137
Rozdział 5. Jednolita wykładnia prawa międzynarodowego? Garść uwag na tle współczesnej, rosyjskiej literatury przedmiotu	139
§ 1. Wprowadzenie	139
§ 2. Specyficzna wykładnia prawa międzynarodowego – uwagi ogólne ..	141
§ 3. Specyficzna wykładnia prawa międzynarodowego – przykłady	144
§ 4. Zakończenie	149
Rozdział 6. Deklaracja praw ludów tubylczych ONZ jako instrument <i>soft law</i> w międzynarodowym systemie prawa	151
§ 1. Wprowadzenie	151
§ 2. Charakter i treść Deklaracji	156
§ 3. Wybór <i>soft law</i> w kontekście praw ludów tubylczych	162
I. Skutki prawne Deklaracji	166
§ 4. Potencjalne możliwości oddziaływania na państwo	169
I. Okoliczności i <i>consensus</i> przy redagowaniu i przyjmowaniu Deklaracji	170
II. Język i treść Deklaracji	173
A. Deklaracja a istniejące prawo	174
B. Praktyka organów traktatowych praw człowieka ONZ	176
C. Zasady ogólne Deklaracji	179
III. Mechanizmy kontroli <i>ex-post</i>	180
§ 5. Zakończenie	184
Rozdział 7. Między ideą a rzeczywistością multilateralizmu: kryzys prawa międzynarodowego gospodarczego	187
§ 1. Wprowadzenie	187
§ 2. (de)Regulacja jako źródło cierpień	189

§ 3. Nowy wspaniały świat	191
§ 4. Zakończenie	194
 Część II. Podmiotowość i jej atrybuty w prawie międzynarodowym 	
Rozdział 1. Rola małych, rozwijających się państw wyspiarskich (SIDS) w społeczności międzynarodowej	199
§ 1. Wprowadzenie	199
§ 2. Pojęcie małych, rozwijających się państw wyspiarskich	200
§ 3. Lista małych, rozwijających się państw wyspiarskich	201
§ 4. Małe, rozwijające się państwa wyspiarskie w Organizacji Narodów Zjednoczonych	202
§ 5. Sojusz Małych Państw Wyspiarskich	203
§ 6. Konferencje małych, rozwijających się państw wyspiarskich	205
§ 7. Problem migracji ludności małych, rozwijających się państw wyspiarskich	207
§ 8. Sytuacja gospodarcza małych, rozwijających się państw wyspiarskich	209
§ 9. Zakończenie	211
Rozdział 2. Casus Hajdarabadu jako ilustracja funkcjonowania koncepcji <i>ex factis ius oritur</i> w prawie międzynarodowym	213
§ 1. Wprowadzenie	213
§ 2. Status Hajdarabadu przed jego inkorporacją do Indii	214
§ 3. Inkorporacja terytorium Hajdarabadu do Indii	216
4. Zakończenie	222
Rozdział 3. Korporacja transnarodowa jako podmiot prawa międzynarodowego – teoria a rzeczywistość	225
§ 1. Wprowadzenie	225
§ 2. Pojęcie korporacji transnarodowej	225
§ 3. Przesłanki podmiotowości prawnomiędzynarodowej	228
§ 4. Prawa i obowiązki korporacji wynikające bezpośrednio z prawa międzynarodowego	231
§ 5. Stanowisko doktryny	234
§ 6. Zakończenie	237
Rozdział 4. Pojęcie niepaństwowej zorganizowanej grupy zbrojnej w świetle poglądów doktryny prawa międzynarodowego	239
§ 1. Wprowadzenie	239
§ 2. Niepaństwowa zorganizowana grupa zbrojna – elementy definicyjne	241
§ 3. Zakończenie	246

Rozdział 5. Czy reżim prawa traktatów przetrwa rok 2016? Analiza funkcjonalna a dogmatyczna	249
§ 1. Wprowadzenie	249
§ 2. Teza	252
§ 3. Aktualne wyzwanie – nowa rzeczywistość	255
§ 4. „Zaufanie”	257
I. Bezpieczeństwo międzynarodowe	258
II. Optyka diabła	260
§ 5. Dlaczego, czyli o formułowaniu tytułu, a właściwie o moich – w tym zakresie – wahaniach	260
§ 6. O czym, czyli o materii	262
§ 7. Reżimy normatywne w stosunkach międzynarodowych	267
§ 8. Prognoza	269
§ 9. Zakończenie	270
 Rozdział 6. Traktatowe i pozatraktatowe instrumenty ustanawiania organizacji międzynarodowych	 271
§ 1. Wprowadzenie	271
§ 2. Prawne instrumenty ustanawiania organizacji międzynarodowych .	274
§ 3. Zakończenie	283
 Rozdział 7. Unia Europejska jako strona traktatu z dziedziny praw człowieka. Uwagi na tle przystąpienia do Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych	 285
§ 1. Wprowadzenie	285
§ 2. Próba przystąpienia Wspólnoty Europejskiej / Unii Europejskiej do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności	286
§ 3. Wspólnota Europejska i Unia Europejska a Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych	289
I. Ewolucja stanowiska Wspólnoty Europejskiej	290
II. Podstawa prawna kompetencji do negocjacji oraz zawarcia Konwencji	291
§ 4. Zakres związania Unii Europejskiej Konwencją o prawach osób niepełnosprawnych	294
§ 5. Realizacja przez UE obowiązków wynikających z Konwencji	296
I. Mechanizm instytucjonalny UE na rzecz wdrażania KPON	296
II. Ochrona praw osób z niepełnosprawnościami w unijnym prawie wtórnym	299
§ 6. Przystąpienie UE do Protokołu Fakultatywnego	303
§ 7. Zakończenie	304

Część III. Pokojowe rozstrzygnięcie sporów międzynarodowych

Rozdział 1. Miejsce negocjacji w pokojowym załatwianiu sporów międzynarodowych	309
§ 1. Wprowadzenie	309
§ 2. Pojęcie i ogólna charakterystyka negocjacji	311
§ 3. Obowiązek negocjacji	316
§ 4. Negocjacje jako warunek wstępny skorzystania z drogi sądowej	317
§ 5. Zakończenie	327
Rozdział 2. Rozstrzygnięcie sporów w międzynarodowym lotnictwie cywilnym: „ambitne marzenie” a rzeczywistość	329
§ 1. Wprowadzenie	329
§ 2. System rozstrzygnięcia sporów w ramach Organizacji Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego	331
§ 3. Praktyczne zastosowanie mechanizmu przyjętego w ramach Konwencji o międzynarodowym lotnictwie cywilnym	334
I. Indie przeciwko Pakistanowi (1952 r.)	334
II. Wielka Brytania przeciwko Hiszpanii (1967 r.)	335
III. Pakistan przeciwko Indiom (1971 r.)	336
IV. Kuba przeciwko Stanom Zjednoczonym (1996 r.)	339
V. Stany Zjednoczone przeciwko 15 państwom Unii Europejskiej (2000 r.)	340
§ 4. Skutecznie wykorzystywane sposoby rozstrzygnięcia sporów w międzynarodowym lotnictwie cywilnym	342
I. Działania Rady ICAO poza art. 84 Konwencji chicagowskiej ..	342
II. Arbitraż jako metoda rozstrzygnięcia sporów w dwustronnych umowach lotniczych	343
III. Spory lotnicze przed Międzynarodowym Trybunałem Sprawiedliwości	347
§ 5. Zakończenie	348
Rozdział 3. Środki tymczasowe w orzecznictwie Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości	351
§ 1. Wprowadzenie	351
§ 2. Relacja pomiędzy jurysdykcją <i>prima facie</i> a jurysdykcją co do meritum sprawy	353
§ 3. Przesłanki materialne zarządzenia środków tymczasowych	357
§ 4. Moc wiążąca postanowienia o środkach tymczasowych	361
§ 5. Zakończenie	364

Część IV. Międzynarodowe prawo karne i odpowiedzialność międzynarodowa	
Rozdział 1. Międzynarodowa odpowiedzialność karna jednostek	
za najpoważniejsze zbrodnie – czy kryzys idei?	369
§ 1. Wprowadzenie	369
§ 2. Być albo nie być stroną Statutu Rzymskiego?	371
§ 3. Immunitet czy odpowiedzialność najwyższych przedstawicieli państwa?	373
§ 4. Afera Ocampo i autorytet MTK	375
§ 5. Czy karać dzieci-żołnierzy?	376
§ 6. Zakończenie	380
Rozdział 2. Dynamika zmian w międzynarodowym prawie karym	
a numerus clausus zbrodni międzynarodowych	381
§ 1. Wprowadzenie	381
§ 2. Pojęcie zbrodni międzynarodowej	381
§ 3. Katalogi zbrodni międzynarodowych i ich charakter	385
§ 4. Przepięstwa konwencyjne a katalog zbrodni międzynarodowych ...	388
§ 5. Zakończenie	391
Rozdział 3. Obowiązywanie zasady <i>nulla poena sine lege</i> z perspektywy międzynarodowych trybunałów karnych	
§ 1. Wprowadzenie	393
§ 2. Zasada <i>nulla poena sine lege</i>	394
§ 3. Legalizm kar a międzynarodowe sądownictwo karne	397
I. Międzynarodowe trybunały wojskowe	397
II. Międzynarodowe trybunały karne <i>ad hoc</i>	398
III. Międzynarodowy Trybunał Karny	402
§ 4. Zakończenie	407
Rozdział 4. Specjalny Trybunał dla Republiki Środkowoafrykańskiej – nowy typ trybunałów umiędzynarodowionych?	
§ 1. Wprowadzenie	409
§ 2. Ogólna charakterystyka Specjalnego Trybunału dla RŚA	411
§ 3. Umiędzynarodowienie Specjalnego Trybunału dla RŚA	414
§ 4. Specjalny Trybunał dla RŚA a Międzynarodowy Trybunał Karny ...	416
§ 5. Zakończenie	419
Rozdział 5. Prawo do reparacji w postępowaniu przed Międzynarodowym Trybunałem Karnym	
§ 1. Wprowadzenie	421
§ 2. Status ofiary	422
§ 3. Prawo do reparacji	425

§ 4. Zasady dotyczące reparacji	426
§ 5. Zarządzenia w przedmiocie reparacji	427
§ 6. Zakończenie	430
Rozdział 6. Prawnomiędzynarodowe podstawy dochodzenia odpowiedzialności państw za czyny niedozwolone skierowane przeciwko dobrom kultury	
§ 1. Wprowadzenie	433
§ 2. Koncepcje własności dziedzictwa kulturowego oraz ich wpływ na kwestię odpowiedzialności państwa	436
§ 3. Charakter norm prawnych z zakresu ochrony dóbr kultury	439
§ 4. Konsekwencje naruszenia zobowiązań <i>erga omnes</i> z zakresu ochrony dóbr kultury – dochodzenie odpowiedzialności państw	442
§ 5. Zakończenie	447
Rozdział 7. Sukcesja państw w odniesieniu do odpowiedzialności – zarys problematyki	
§ 1. Wprowadzenie	449
§ 2. Krótki zarys praktyki państw i wybranego orzecznictwa międzynarodowego	451
§ 3. Praktyka państw nie wyklucza możliwości wstąpienia sukcesora w konsekwencje prawnomiędzynarodowej odpowiedzialności poprzednika	457
§ 4. Zakończenie – propozycje <i>de lege ferenda</i> i wnioski końcowe	460
Część V. Międzynarodowe prawo praw człowieka	
Rozdział 1. Czy da się pogodzić walkę z terroryzmem z ochroną praw człowieka?	
§ 1. Wprowadzenie	467
§ 2. Zakaz tortur oraz poniżającego lub niehumanitarnego traktowania i karan	468
§ 3. Prawo do życia	469
I. Zasada ogólna	469
II. Kara śmierci	470
III. <i>Targeted killing</i>	471
IV. Możliwość zestrzelenia samolotu pasażerskiego	473
§ 4. Prawo do sądu	474
§ 5. Zakończenie	476
Rozdział 2. Prawo do prawdy rodzin ofiar wymuszonych zaginięć. Doświadczenia z Bośni i Hercegowiny	
§ 1. Wprowadzenie	479

§ 2. Prawo do prawdy ofiar wymuszonych zaginięć	479
§ 3. Prawo do prawdy. Bośnia i Hercegowina	484
§ 4. Zakończenie	488
Rozdział 3. Uwagi <i>de lege lata</i> na temat roli i funkcji organizacji międzynarodowych w zwalczaniu ubóstwa dzieci	491
§ 1. Wprowadzenie	491
§ 2. Funkcje organizacji międzynarodowych	492
§ 3. Znaczenie funkcji regulacyjnej w kontekście rozwiązywania problemu ubóstwa dzieci w skali globalnej	495
§ 4. Funkcja operacyjna jako wyznacznik skuteczności działań organizacji międzynarodowych o charakterze rządowym w zakresie zwalczania ubóstwa dzieci	497
§ 5. Zakończenie	500
Rozdział 4. Między postępem a niepewnością – prawa dziecka a transplantacja organów w systemie Rady Europy	503
§ 1. Wprowadzenie	503
§ 2. Pobranie organów od dawcy żywego	506
§ 3. Pobranie organów od dawcy martwego	510
§ 4. Zakończenie	512
Rozdział 5. Dopuszczalność pozyskiwania i handlu ludzkimi narządami w świetle Konwencji z Santiago de Compostela	515
§ 1. Wprowadzenie	515
§ 2. Konwencja z Santiago de Compostela i jej charakter prawny	517
§ 3. Dopuszczalność pozyskiwania ludzkich narządów w świetle przepisów Konwencji	519
§ 4. Kryminalizacja handlu ludzkimi narządami na gruncie Konwencji .	522
§ 5. Zakończenie	524
Rozdział 6. Charakter normatywny zakazu dyskryminacji ze względu na orientację seksualną w prawie międzynarodowym publicznym	527
§ 1. Wprowadzenie	527
§ 2. Problem charakteru normy w prawie międzynarodowym publicznym	528
§ 3. Rekonstrukcja zakazu dyskryminacji ze względu na orientację seksualną w systemie powszechnym	532
§ 4. Charakter art. 26 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych	534
§ 5. Wykładnia art. 26 MPPOiP w orzecznictwie Komitetu Praw Człowieka	535
§ 6. Zakończenie	538

Część VI. Międzynarodowe prawo migracji i międzynarodowe prawo pracy

Rozdział 1. Socjalny wymiar migracji obywateli unijnych – przyczynek do modelu wykładni i stosowania prawa	543
§ 1. Wprowadzenie	543
§ 2. Natura wyzwań	543
§ 3. Analiza rozwoju orzecznictwa	549
I. Etap kreatywnego traktowania postanowień traktatowych	549
II. Powrót do bardziej klasycznego modelu	554
A. Przełom sprawy Dano	556
B. Dalszy rozwój orzecznictwa	560
§ 4. Zakończenie	564
Rozdział 2. Deklaracja nowojorska jako (kolejny) krok ku <i>Global Compacts</i>? Prawo międzynarodowe wobec kryzysu migracyjno-uchodźczego	567
§ 1. Wprowadzenie	567
§ 2. Deklaracja nowojorska – kontekst przyjęcia, koncepcja i wspólny (uchodźczo-migracyjny) mianownik	568
§ 3. Zobowiązania na rzecz migrantów	573
§ 4. Zobowiązania względem uchodźców	578
§ 5. Zakończenie	583
Rozdział 3. Międzynarodowe prawo uchodźcze i jego powiązania z innymi działami prawa międzynarodowego	587
§ 1. Wprowadzenie	587
§ 2. Internacjonalizacja prawa dotyczącego uchodźców	589
§ 3. Międzynarodowe prawo uchodźcze a międzynarodowe prawo praw człowieka	591
§ 4. Międzynarodowe prawo uchodźcze a międzynarodowe prawo humanitarne	593
§ 5. Związek międzynarodowego prawa uchodźczego z międzynarodowym prawem praw człowieka i międzynarodowym prawem humanitarnym w orzecznictwie ETPCz i TSUE	596
§ 6. Zakończenie	599
Rozdział 4. Skuteczność systemu kontrolnego Międzynarodowej Organizacji Pracy na tle innych rozwiązań prawnomiędzynarodowych	601
§ 1. Wprowadzenie	601
§ 2. Raporty Komitetu Ekspertów i Komitetu Wolności Związkowej Międzynarodowej Organizacji Pracy	604

§ 3. Inne uniwersalne i regionalne mechanizmy kontrolne mające na celu zapewnić skuteczną ochronę praw społecznych	607
§ 4. Współpraca międzynarodowych organów kontrolnych jako potencjalna przesłanka wzmocnienia systemu kontrolnego Międzynarodowej Organizacji Pracy	612
§ 5. Zakończenie	617

**Część VII. Międzynarodowe prawo morza
i międzynarodowe prawo ochrony środowiska**

Rozdział 1. Nowe tendencje w prawie morza	621
§ 1. Wprowadzenie	621
§ 2. Konwencja o prawie morza i jej uzupełnienia	622
§ 3. Kierunki rozwoju prawa międzynarodowego w zakresie prawa morza	623
§ 4. Zasady zarządzania morzem pełnym	625
§ 5. Zakończenie	628
Rozdział 2. Koncepcja usług ekosystemowych w międzynarodowoprawnej ochronie środowiska morskiego Bałtyku	631
§ 1. Wprowadzenie	631
§ 2. Usługi ekosystemowe a podejście ekosystemowe	633
§ 3. Wycena usług ekosystemowych	635
§ 4. Kategorie usług ekosystemowych	637
§ 5. Usługi ekosystemowe w prawie międzynarodowym	638
§ 6. Usługi ekosystemowe a prawnomiędzynarodowa ochrona środowiska morskiego Bałtyku	643
§ 7. Zakończenie	649
Rozdział 3. Wpływ regulacji krajowych na tworzenie norm z dziedziny międzynarodowego prawa ochrony środowiska – wybrane zagadnienia	651
§ 1. Wprowadzenie	651
§ 2. Ewolucja prawa ochrony środowiska – kilka uwag	653
§ 3. Prawo wewnętrzne USA i jego wpływ na regulacje międzynarodowe	655
§ 4. Zakończenie	659
Rozdział 4. Implementacja Konwencji z Aarhus w prawie UE – środowisko nie ma głosu?	663
§ 1. Wprowadzenie	663
§ 2. Dostęp do wymiaru sprawiedliwości w prawie ochrony środowiska UE	664

§ 3. Stosowanie art. 9 (3) Konwencji z Aarhus a test Plaumanna	669
§ 4. Wewnętrzna procedura odwoławcza – art. 10 (1) rozporządzenia Aarhus w świetle prawa dostępu do wymiaru sprawiedliwości	671
§ 5. Zakończenie	673
Rozdział 5. Wybrane aspekty prawne ochrony lasów w prawie Unii Europejskiej	675
§ 1. Wprowadzenie	675
§ 2. Strategie i inne inicjatywy Unii Europejskiej na rzecz lasów	676
§ 3. Działania Unii Europejskiej w innych obszarach mające na celu wsparcie zrównoważonej gospodarki leśnej	681
I. Rozwój terenów wiejskich	681
II. Ochrona różnorodności biologicznej	682
III. Zmiany klimatu	683
IV. Polityka handlowa Unii Europejskiej	684
§ 4. Zakończenie	685
Część VIII. Międzynarodowe prawo kosmiczne	
Rozdział 1. Idea a rzeczywistość – wyzwania stojące przed współczesnym prawem kosmicznym	689
§ 1. Wprowadzenie	689
§ 2. Gruz kosmiczny	690
§ 3. Górnictwo kosmiczne	692
§ 4. Unispace+50	693
§ 5. Równość płci	697
§ 6. Zakończenie	700
Rozdział 2. Organizacja Narodów Zjednoczonych wobec problemu militaryzacji kosmosu	701
§ 1. Wprowadzenie	701
§ 2. Okres zimnej wojny	703
§ 3. Lata 90. XX w.	707
§ 4. Lata 2000–2016	709
§ 5. Zakończenie	713